

12 жовтня 2024 року українська правова наука відзначила знаменну подію – **75-річчя від дня народження та 45-річчя науково-педагогічної діяльності одного з найвідоміших учених у галузі кримінального процесу – професора Миколи Єгоровича Шумило**, доктора юридичних наук, члена-кореспондента Національної академії правових наук України, Заслуженого діяча науки і техніки України, професора кафедри кримінального процесу та криміналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Внесок професора М. Є. Шумило у розвиток української кримінально-процесуальної науки є унікальним і багатомірним. Він належить до когорти вчених, які сформували сучасну українську доктрину доказів і доказування, започаткувавши нове методологічне бачення природи доказової інформації, її достовірності, належності, допустимості та ролі у за-

безпеченні верховенства права й справедливого судового розгляду. Не менш вагомою складовою його наукового доробку є фундаментальний внесок у становлення теорії досудового розслідування, зокрема в частині дослідження процесуальних гарантій особи, реабілітації в кримінальному судочинстві, концептуалізації досудових стадій та ролі процесуальних рішень слідчого й прокурора. Як новатор і теоретик високого рівня, Микола Єгорович одним із перших обґрунтував системну потребу переосмислити концептуальні засади досудового розслідування, що стало передумовою оновлення відповідних інститутів КПК України. Особливо значущими є його багаторічні дослідження, присвячені використанню матеріалів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі. Саме завдяки працям професора Шумило була закладена методологічна основа сучасного розуміння співвідношення ОРД і кримінального процесу, визначено межі та умови використання результатів оперативно-розшукових заходів як складової доказування, що згодом стало важливим науковим орієнтиром для оновлення вітчизняного законодавства та правозастосовної практики.

Микола Єгорович Шумило народився 12 жовтня 1949 року у селі Шумили Лебединського району Сумської області. У 1968 році він закінчив Лебединське педагогічне училище ім. А. С. Макаренка, а у 1971 році вступив до Харківського юридичного інституту, який визначив його подальший професійний шлях. Учителями студента Миколи Шумило були корифеї української юридичної науки: Володимир Володимирович Сташис, Василь Пилипович Маслов, Василь Якович Тацій, Микола Миколайович Страхов, Савелій Львович Фукс, Віолетта Омелянівна Коновалова, Василь Євсейович Жерьобкін, Марко Ігорович Бажанов, Микола Іванович Панов, Микола Михайлович Васильченко, Павло Тихонович Полежай, Рафаїл Семенович Павловський, Олександр Іванович Свечкарьов, Юрій Михайлович Грошевой, Анатолій Олександрович Пушкін, Семен Аронович Альперт, Марко Веніамінович Цвік та інші. Їхній інтелект, наукова інтуїція і глибина мислення справили визначальний вплив на формування Миколи Єгоровича як дослідника й педагога.

Після завершення інституту з 1975 по 1983 роки Микола Єгорович працював слідчим в органах державної безпеки, де здобув ґрунтовний практичний досвід, що суттєво збагатив його подальшу наукову творчість. У 1983–1986 рр. він навчався в аспірантурі, де його науковими керівниками були видатні фахівці Олексій Іванович Трусов та Валерій Іванович Зажицький. **28 травня 1987 року він захистив кандидатську дисертацію «Привлечение в качестве обвиняемого».** У 1986–1996 роках пройшов шлях від викладача до професора кафедри кримінального права і процесу та очолив кафедру криміналістики Вищих курсів КДБ СРСР у Києві – Інституту підготовки кадрів СБУ.

У 1996–1999 роках Микола Єгорович навчався в докторантурі Національної академії СБУ, а у 1999–2002 роках працював професором кафедри кримінального права та кримінального процесу цього ж закладу. **30 листопада 1999 року він захистив докторську дисертацію «Теоретичні і практичні проблеми реабілітації в кримінальному процесі України»,** а у 2001 році йому присвоєно звання професора.

У 2003–2007 роках він обіймав посаду проректора з наукової роботи Університету економіки та права «КРОК», а у 2008–2012 роках – посаду проректора з навчальної роботи Національної академії СБУ, де проявив себе як талановитий організатор, реформатор і стратег розвитку юридичної освіти. З 2012 року і донині Микола Єгорович працює професором кафедри кримінального процесу та криміналістики КНУ імені Тараса Шевченка, активно долучаючись до формування нового покоління українських правників.

Наукова спадщина професора Миколи Єгоровича Шумило – понад **220 наукових і навчально-методичних праць** – охоплює практично весь спектр проблематики кримінального процесу: теорію доказів, реабілітацію, процесуальні гарантії досудового розслідування, питання взаємодії оперативно-розшукової та кримінальної процесуальної діяльності. Серед його праць – «Реабілітація жертв політичних репресій в Україні» (1993), «Реабілітація у кримінальному процесі України» (2001), «Непрямі докази в кримінальному процесі» (2012), фундаментальні науково-практичні коментарі до КПК України (2002, 2012), «Правова доктрина України», «Вагомість кримінальних судових доказів – їхній «the fifth element»?» (2022) та інші значущі видання.

Вагомим є і його внесок у **законотвірчу діяльність**: участь у підготовці проєктів законів щодо реабілітації жертв політичних репресій і відшкодування шкоди громадянам, а також – багаторічна робота у складі робочої групи з розробки **Кримінального процесуального кодексу України 2012 року.**

Важливе місце у професійній діяльності Миколи Єгоровича посідає його багаторічна робота у складі **науково-консультативних рад** Верховного Суду України, ВССУ та Верховної Ради України, а також діяльність у спеціалізованих учених радах і редакційних колегіях провідних юридичних видань.

Окремої уваги заслуговує роль Миколи Єгоровича у становленні та розвитку **кафедри правосуддя (нині кафедри кримінального процесу та криміналістики).** Завдяки його методологічній глибині, педагогічній майстерності, інтелектуальній вимогливості та винятковому таланту формування наукової школи кафедра стала одним із флагманів наукової думки у сфері кримінального процесу в Україні. Його лекції, наукові семінари, методологічні консультації, рецензії та наукове керівництво створили неповторний академічний простір, де формуються покоління талановитих правників.

Особливе місце у творчому та професійному житті Миколи Єгоровича займає його надзвичайно вагома й стратегічна робота як члена редакційної колегії журналу «Вісник кримінального судочинства». Його участь у діяльності редколегії має глибоко концептуальний характер: саме завдяки його методологічному

баченню, вимогливості до якості наукових матеріалів, принциповості у питаннях академічної доброчесності та здатності формувати високі стандарти юридичного мислення журнал утвердився як провідна наукова платформа з кримінального процесу. Професор Шумило відіграє ключову роль у доборі матеріалів, рецензуванні рукописів, визначенні концептуальних напрямів випусків, формуванні вимог до аргументації, логіки юридичного аналізу та структури доказування в наукових статтях. Його присутність у складі редколегії стала суттєвим чинником становлення журналу як авторитетного та високоцитованого фахового видання, що визначає наукову політику у сфері кримінального судочинства України.

Високий професіоналізм, методологічна культура, ораторський талант, глибоке володіння правовою літературою, здатність до аналітичного мислення, доброзичливість і людяність – усе це сформувало моральний та інтелектуальний авторитет професора Миколи Єгоровича Шумило. Його постать поєднує наукову майстерність дослідника, мудрість наставника й бездоганність педагога. Його праці стали класикою української кримінально-процесуальної науки, а його слово й приклад надихають нові покоління правників, формуючи високі стандарти правової культури та професійної етики.

Славний ювілей професора Миколи Єгоровича Шумило – це не завершення, а **початок нового етапу наукового злету.** Українська правнича спільнота переконана, що його глибокі, концептуальні дослідження й надалі збагачуватимуть кримінально-процесуальну доктрину, сприятимуть розвитку теорії доказів, удосконаленню інститутів досудового розслідування, розширенню методологічної бази кримінального процесу та формуванню нових наукових підходів до взаємодії кримінального процесу й оперативно-розшукової діяльності.

Шановний Миколо Єгоровичу!

У день Вашого ювілею прийміть найщиріші вітання, побажання міцного здоров'я, натхнення, нових наукових звершень, вдячних учнів і щасливих життєвих митей. Хай кожен день приносить радість від наукової творчості та спілкування зі студентами й колегами, а Ваш вагомий внесок у розвиток української кримінальної процесуальної науки буде джерелом натхнення для майбутніх поколінь правників.

**З глибокою повагою та вдячністю Вам
за відданість науці й служіння праву**

Редколегія журналу «Вісник кримінального судочинства»